

DRUŠTVENIK

DOMOLJUBOVA PRILOGA
POSVEČENA IZOBRAZBI
: IN NAŠIM DRUŠTVOM :

Štev. 5.

V Ljubljani, dne 18. maja 1911.

Leto III.

St. T.:

Cigan.

II.

Po tem dogodku je minulo dobrih osem let. V mali srednjevaški župniji se ni veliko izpremenilo. Potovka Marijana, ki je prinesla cigančka in s tem napravila toliko govorjenja, je umrla. Neko zimo kar ni več hotela opravljati svojega priljubljenega posla, tožila je, da se stara in da ji moči pojemajo, in res, v zgodnji pomladi se je preselila k sv. Luciji. Ciganček, ki so ga krstili za Janeza, je ostal pri Boštanu, ker se o ciganih, ki so ga najbrže pustili kraj ceste, ni ničesar izvedelo. Janezu se je pri Boštanu pač veliko bolje godilo, kakor bi se mu bilo v ciganski družbi, saj je bil ljubljeneц obeh. Toda ciganček ni bil videti prav zadovoljen; bil je miren in tih, najraje je bil sam v senci košatega oreha, kjer je ležal vznak in nemo gledal po cele ure tja nekam v daljavo. Boštanka ga je izpraševala, zakaj ni bolj vesel in ga silila, naj se gre igrat z drugimi vaškimi fantalini. Janezek jo je žalostno pogledal in tiho odgovoril:

»Mati, ne marajo me, pravijo, da nisem njihov,« in zopet se je zagledal v veje košatega oreha ali pa v modro nebo, v neskončnost . . .

Bilo je v začetku jeseni. Srednjevaščani so spravljali zadnjo otavo, ajda je dozorevala, sadje, ki je dobro obrodilo, je bilo tudi od kraja vse zrelo. Vreme je bilo krasno, kmet je z veseljem gledal, kako se mu polnijo shrambe in hvalil Boga, da je obvaroval polja pred ujмами.

V rebri nad vasjo so pastirji pasli krave. Najmlajšega so postavili, da je pazil na čredo, drugi so pa skakali in kričali okoli ognja in nekateri so nosili brinja, da se je bolj kadilo, kar je mladim razposajencem najbolj ugajalo. In bilo je res nekaj lepega gledati, kako so se valili gosti oblaki dima kakor de-

bela volna v mirnem zraku proti nebu. Vedno slabejši in redkejši je postajal dim, plamen je švigal visoko kvišku, žrjavica je postajala vedno močnejša in šele sedaj se je začelo pravo veselje; nabrali so krompirja na bližnji njivi in Porjakov Tine je prinesel kostanja.

Nedaleč od njih je pasel tri krave Janezek. Ni šel k svojim sovrstnikom, saj so mu že tako rekli, da ga ne marajo, sam se jim pa tudi ni hotel usiljevati, saj živi lahko brez njih. Nekaj časa je hodil okoli kravic, trepljal jih, gladil po trdih glavah in se z njim pogovarjal. Gledale so ga z debelimi očmi, češ, ne razumemo te. Nato je šel nekoliko više, sedel na z mehkim mahom poraslo skalo, skrbno privlekel iz žepa piščalko, ki jo je naredil spomladi, in začel piskati naprej nalahno dolge, otožne melodije, ki so pa postajale vedno močnejše in nato zopet tišje in tišje, dokler se niso porazgubile med hribi.

Glasovi piščalke so opozorili pastirje na cigana, ki je še vedno sedel na skali in piskal. Začeli so se mu smejati in Porjakov Tine je zavpil:

»Fant, bodi tiho s tvojo piščalko, kdo bo poslušal tiste cvileče glasove!«

Ciganček je slišal, da nekaj vpije nad njim, a razumel ni, in zato se ni več menil, ampak izlival svoje občutke v otožne melodije lesene piščali.

»Poglejte ga, ali ga vidite, še zme-ni se ne, dajmo ga!«

»Dajmo ga, dajmo!« so vpili vsi vprek in stiskali so male roke v jezi, da se bori ciganček še ne zme-ni zanje.

»Vzemimo mu piščalko!« je rekel županov Francek, še majhen, a navihan in zloben dečko. Malo so se spogledali, češ, kdo mu jo gre iztrgat.

»Jaz grem,« se je oglasil Tine in že je zdirjal po bregu navzgor. Kmalu je bil zraven Janezka, razkoračil se pred njim in ga vprašal:

»Zakaj piskaš? Ali ti nismo rekli, da bodi tiho?«

»Ali ne smem piskati? Saj nisem nikomur na poti.«

»Pa te mi nečemo poslušati!«

»Kakor hočete.«

Tine je skočil proti njemu in zagrabil za piščal, a Janezek jo je krčevito držal in se boril za svoj najdražji zaklad.

»Izpustil!«

»Ne.«

Piščalka se je zlomila. Janezek je udaril Tineta po ustih, da se mu je pokazala kri, in ga sunil od sebe, da se je zvalil po tleh. Janezek je sedel nazaj na skalo, pred njim je ležala strta piščalka, zajokal je. . .

Nedaleč od cigančka je pasla Mlinarjeva Anica. Ni se družila s porednimi pastirji, bila je sama zase in od daleč poslušala Janezka. Ni hotela iti k njemu, da bi ga ne motila. Videla je, da je prišel Tine k njemu in da sta se stepla. Radovednost jo je premagala in prihitela je k njemu. Sedla je na skalico poleg Janezka in videla je, da joka. Pobožala ga je po licih in tiho vprašala:

»Janezek, zakaj jokaš?« in milo ga je pogledala v solzne oči. Ciganček se je samo ozrl, nehal nekoliko jokati, a odgovoril ni ničesar, ker si ni mogel misliti, da bi še kdo lepo z njim govoril. Anica ga je prišla za roko in ga še enkrat tiho vprašala:

»Janezek, zakaj jokaš?«

»Zato, ker me vsi sovražijo.«

»Ali si name tudi hud?«

»Zakaj?«

»Janezek, malo zapiskaj, tako lepo znaš.«

»Ne morem.«

»Zakaj ne?«

Ciganček ni ničesar odgovoril, samo s prstom je pokazal na strto piščalko, ki je ležala pod skalico in zopet je zajokal.

»Kdo ti jo je pokončal?«

»Tine.«

Medtem, ko sta se Janezek in Anica na skalici sede pogovarjala, je prišel Tine klavern h svojim tovarišem. Z rokavom si je brisal krvave ustnice in

malo je manjkalo, da ni jokal. Vedeli so takoj, kaj se je zgodilo, no, pa saj so videli; začeli so se smejati in norčevati.

»To si za nič, da te tak-le cigan tako naklesti; jaz bi mu že pokazal,« se je širokoustil Francek in vsi vprek so začeli vpiti:

»To si za nič!«

Tineta je podžgalo; dosedaj je veljal za najmočnejšega in sedaj mu vsi v obraz pravijo, da je za nič, da ga cigan užuga. Užaljeni ponos mu ni dal mirovati; pograbil je nekoliko kamenov in šel nad nasprotnika. Za grmi se je plazil in kmalu je bil v bližini ciganka, ki je še vedno sedel z Anico na istem prostoru. Na skalico je padel precej debel kamen in se razletel na drobne kosce. Preplašeno sta se ozrla okrog, odkod je priletel kamen; sedaj se je prikazal izza leskovega grma Tine in zavpil:

»Le čakaj me, ciganska muha, ki še matere ne poznaš!« in po zraku je zahrnel oster kamen. Janezek se je ravno ozrl proti oni strani, zasklelo ga je v čelo, posvetilo se mu je pred očmi in z lahničnim vzdihom se je zvrnil raz skalico. Anica je zajokala, za grmom pa se je zasmel Tine in planil po bregu k tovarišem, ki so ga z veseljem sprejeli.

»Ali si ga?«

»Za enkrat bo že imel dosti; še malo preveč sem ga, kar zvalil se je, ko sem ga zadel,« in vsi so se zasmeli.

Gori pod skalico pa je ležal ciganček bled, z bolestinimi potezami na obrazu; iz rane na čelu je curljala kri. Včasih je malo vzdihnil, a bil je miren. Očesa ni odmaknil od Anice, ki je klečala poleg njega in mu brisala kri raz okrvavljeno čelo; ko se je kri že nekoliko ustavila, mu je obvezala čelo z žepnim robcem.

»Janezek, ali te zelo boli?«

»Malo me še.«

»Nič več ne maram za Tineta, in če pride k nam, ga še pogledala ne bom.«

Nekaj časa sta oba molčala in gledala proti Jelovici, kateri se je solnce že zelo približevalo. Ciganček je nepremično sedel in nekaj premišljeval.

»Janezek, jaz grem pogledat, kje so krave, ker jih ne vidim. Potem bova pa domov gnala.«

»Še malo počakaj, nekaj te bom vprašal.«

»Kaj pa?«

»Zakaj mi pravijo cigan, ti gotovo veš; mater sem tudi že vprašal, pa so mi rekli, da bom že vse izvedel, ko odrastem.«

»Ne, jaz nič ne vem.«

Razšla sta se. Anica je šla h svoji čredi, ciganček je pa ostal na istem mestu in premišljeval. Včasih se je prijel za čelo, ki ga je skelelo. Pod sabo je zagledal pastirje in med njimi tudi Tineta; oči so se mu zaiskrile, z zobmi je zaškrtal in stisnil malo pest.

Solnce se je začelo skrivati za gozdno Jelovico. Le pol oble je še žarelo krvavo rdeče. Od juga sem je pihljaj lahen vetrič in šumel med napol orumenelim listjem. Pastirji so zganjali

živino skupaj in nato gnali proti domu. Ko se je že mračilo, sta gnala tudi Janezek in Anica. Ciganček ni govoril, bil je menda nekoliko užaljen, ker mu Anica, kakor je mislil, ni hotela povedati, zakaj mu pravijo cigan. Iz zvonika farne cerkve se je oglasil večerni zvon in vabil vernike k molitvi.

Mrak je ležal v dolini, ko sta prišla do vasi, kjer sta se ločila.

»Ali boš jutri tudi tukaj pasla?«

»Bom, ali ti ne boš?«

»Ne, grem rajši v doline, da bom imel mir.«

Janezek je gnal naprej. Prišlo mu je na misel, da mu je rekel Tine, da še matere ne pozna. Kaj že to pomeniti, saj je Boštanka njegova mati? Rojilo mu je po glavi, toda nikakor ni mogel razumeti, da bi bil on cigan in da bi še matere ne poznal. Sklenil je, da ob prvi priliki o tem vpraša mater, ki mu bo gotovo povedala.

* * *

Jesen se je bližala koncu in zima je prihajala z vedno hitrejšimi koraki. Zemlja je bila zmrzla in rjava, drevje je kazalo gola rebra, mraz je postajal vedno občutnejši in nekega dne je potegnila čez hribe burja in prinesla s seboj droben sneg. To je bilo veselja med mladimi vaškimi razposajenci; kepali so se, kakor bi bila vojska, in se drsali na malih saneh po klancu, da je kar žvižgalo mimo ušes. Le enemu ni napravljala zima nikakega veselja, — Janezku. Ni se veselil in se drsal z drugimi tovariši, saj bi ga tako samo zmerjali. Doma je bil in ležal za pečjo. Rad bi bil šel vun na prosto, legel v mah in zamislil bi se kam in hitro bi mu potekali dnovi, a mraz in sneg sta ga prisilila, da je ostajal doma. Zelo mu je bilo dolgčas, ni vedel, kam bi se dejal. Piskal bi na piščalko, a poredni Tine mu jo je strl; sicer mu je oče Boštan prinesel iz trga male orgljice, a teh se je kmalu naveličal, niso mu bile po volji. Ciganček ni znal in tudi ni mogel igrati na orgljice, ker ni mogel izliti vanje one mehkości, da, otožnosti, ki mu je bila prirojena. Spravil jih je v predal, kjer so ležale zapuščene.

Nekega dne, malo pred Božičem, sta bila Boštanka in Janezek sama doma. Boštan je šel v trg, da nakupi raznih potrebščin, prazniki so bili blizu. Boštanka je sedela pri mizi in nekaj šivala. Janezek pa je ležal za pečjo in gledal v strop.

»Janezek, kaj pa ti je, da si postal tako tih in žalosten, ali si bolan?«

»O ne, mati, nič mi ni.«

Zopet sta molčala. Ciganček si je mislil, sedaj bi bil primeren čas, da vprašam mater, kar sem že davno sklenil. Sama sva, prosil jih bom in gotovo mi bodo povedali, zakaj mi pravijo cigan in da ne poznam matere. Ojunačil se je in tiho vprašal:

»Mati.«

»Kaj bi rad?«

»Nekaj bi vas vprašal.«

»No, le povej.«

Janezek se je dvignil, naslonil se

na teme in malo premišljeval, ali bi vprašal ali ne. Pogledal je mater in nasmehnila se mu je. Cigančka je minula boječnost in vprašal kar naravnost:

»Mati, zakaj mi pravijo cigan?«

V sobi je nastala mučna tišina, Janezek je gledal izza peči in čakal odgovora. Boštanka je bila v grozni zadregi; šivanka ji je obtičala v belem platnu. Kaj mu hoče odgovoriti, ali naj se mu zlaže, ali naj mu pove resnico? Ne, resnice mu nikakor ne more povedati, potem mu zagreni mlado življenje.

»Janezek, ljudje so poredni in samo iz nagajivosti te zmerjajo. Nič se ne smeš zmeriti, kakor bi ne slišal, in kmalu te bodo pustili pri miru.«

»In Porjakov Tine mi je onikrat, ko me je s kamnom, rekel, da še matere ne poznam; jaz nisem razumel tega, saj ste vi moja mati, kaj ne?«

»Kaj ti vendar ne pride na misel, seveda sem tvoja mati.«

»Naj mi še katerikrat kaj takega reče, mu bom že povedal,« in zleknil se je po plahti za pečjo. Toda dolgo ni mogel strpeti za gorko pečjo, splazil se je doli in šel k oknu. Čelo je pritisnil na mrzlo šipo in gledal, kako so padale snežinke, ki jih je sukal in podil veter po zraku.«

»Oče gredo!« je vskliknil ciganček in zdiral skozi vrata očetu naproti. Boštanka je pogledala za njim in solza se ji je utrnila iz očesa. Ni se mogla premagati. Janezek, ki ga je tako ljubila in negovala, bo postal Janez, vse bo izvedel, kdo je in kaj je ona, ki jo sedaj kliče za mater. Nič več ju ne bo vezala prejšnja ljubezen, saj bo vedel, da ni njegova mati, da je le velika dobrotnica. In morebiti se kar nekega dne izgubi, ne bo ga več, ostal bo pri onih, ki so z njim enakega rodu. Potem bo zopet osamljena, nikogar ne bo imela na stara leta, da bi ji kaj pomagal in nad komur bi imela veselje. Saj se ji je ciganček tako priljubil, da bi ne mogla biti brez njega. In kako tudi ne! Bil je priden in miren, nikoli je ni jezil, vedno je ubogal. In sedaj jo vpraša, ali je ona njegova mati; sicer sedaj še verjame, a to ne bo dolgo.

Vrata na pragu so zaječala v tečajih, Tone je obtrkaval sneg raz čevlje in Janezek je izpraševal, kaj mu je prinesel iz trga. Jera je obrisala s predpasnikom solzne oči in šivala naprej..

(Dalje.)

„Čička“* pri zibel.

A. G.

Spančkaj, spančkaj zalo
dete moje malo,
da že skoraj, skoraj
bi živeti znalo!

* Zena iz Čičarije. Čiči in Čičke, kar se tiče poštenja niso preveč na glas.

Op. ur.

Da bi vrlo, vrlo
znalo goljufati,
vrlo, vrlo krasti,
če ne — Bog dorasti
vrha naj ne dá ti.
Da bi se lagati
modro, modro znalo
kakor tvoja dobra
in poštena mati —;
spančkaj, spančkaj zalo
dete moje malo!

Kaj je narodno gospodarstvo?

J. M.

V starih časih so naši predniki gospodarili čisto drugače, kakor gospodarimo sedaj mi. Kmetijska družina je pridelala takrat skoraj vse sama, kar je rabila. Obledo so naredili doma, hrano tako. Kupovati je bilo treba samo čisto malo stvari, kakor sol, železo, žido in drugo lepotečje. Kmet je bil takrat res samsvoj. Odrajtal je desetino in tlako, drugače se mu ni bilo treba brigati za druge ljudi. Tudi potreba je imel pol manj kot sedaj. Takrat niso poznali čaja, kave, tobaka, žganja, piva.

Tisti časi so minuli, sedaj je drugače, za nekatere stvari boljše, za druge slabše, za vse pa čisto drugače. Danes tudi najboljši kmet pridelava doma komaj polovico stvari, ki jih rabi on in družina. Obledo mora kupiti vso, obutev domalega vso, in potem cukar, kavo, čaj, olje, petrolej, in koliko gre za tobak, za pijačo. Da še celo žito kupujejo tudi najboljši kmetje. Če namreč izračuna pameten gospodar, da mu ne-se več, če seje oves in deteljo ali krompir in turšico kakor druga žita, seje to in proda, kar mu preostane, in kupi za izkupljeni denar pšenične in ržene moke, kolikor jo potrebuje.

Zato sedaj ni več dovolj, če pozna dober gospodar dobro svoje posestvo, če razume dobro svoje gospodarstvo; sedaj pameten gospodar ne sme več živeti sam zase, brigati se mora tudi za to, kako gospodari njegov sosed, pa ne le sosed, za to se mora zanimati, kako je s prešiči na Hrvaškem, z živino v Srbiji, kaka je lesna kupčija v Italiji in tako dalje.

Tako je danes gospodarsko skoraj celi svet zvezan med seboj. Če pogledamo svojo obleko in primislamo, odkod je, bomo lahko rekli, da je pavola zrasla kje v Indiji, Angleži so jo pripeljali v Evropo, morda so jo nemški ali francoski delavci predelavali, predno je dobila sedanjo obliko. In tako nekako bi se lahko razmišljalo skoraj o vseh predmetih, ki jih imamo okrog sebe.

Če pogledamo v kmečko hišo, vidimo tu, kako delajo po gospodarjevem načrtu vsi: sam, gospodinja, otroci in posli. Vsi se trudijo po enem načrtu za en smoter, zato, da se pridelava vsega, kar bo potrebovala cela družina, kar bo treba za davke in izboljšanje pose-

stva in, če le mogoče, da bo še kaj ostalo. V nekako podobni, samo manjši in rahlejši zvezi kakor udje te družine, so pa tudi posamezne družine med seboj, posebno bližnje ali vsaj take, ki so v eni in isti deželi ali državi. Tudi te ravnaajo svoje delo po nekem skupnem načrtu, z ozirom na skupen namen, da se naredi vsega dovolj, kar bodo rabili vsi. Premeten fabrikant bo dobro prethtal, kaj ljudje naokrog najbolj potrebujejo, kaj bodo najbolj kupovali in, če bo videl, da na pr. opeko, bo napravil tovarno za opeko, enako trgovec in kakor smo že rekli, tudi moder kmečki gospodar. Vse to skupno gospodarstvo, to gospodarsko družino, katere člani so vsi gospodarji cele dežele ali države, četudi se sami dostikrat niti ne zavedajo, to se imenuje narodno gospodarstvo, ali, kdor je rad prav učen in pove zelo rad kako tujo besedo, bo rekel tudi nacionalna ekonomija.

Prismehljaj se žarek ...

A. G.

Prismehljaj se žarek
zlat je skoz zavese:
»no, Milenka moja,
vzdrami vendar že sel

Da bi znala, kaj sem
čul od lilij snežnih —
rdeče rože vzkliče
v licih bi ti nežnih.«

»Kaj Milenki naši,
kaj ji je premili,
da v žareči žeji,
nas se ne usmili!

Menda v pozno noč se
z nagelčki igra se,
a potem presanja,
zlatih juter krasi!«

Bližje, bližje klonil
se je skoz zavese:
»čuj, Milenka moja,
vzdrami, vzdrami že se!«

Pri oknu.

A. G.

»Adijo, pa zdrava ostani,
podaj mi še enkrat roko,«
prepevajo fantje čez goro —
vse polno je zvezd nad vasjo.

Pa klonijo rdeči se šopki,
ves rosen je pisani trak,
saj težko je iti od doma
in grenko je biti vojak.

Pri oknu je dekle slonelo,
pogrezalo čelo v roke,
če zvezda v temine se utrne, —
pa k nebu ne zna več stezé ...

O prepirih zaradi meja.

J. P.

Znana je ljudska vera, da mora prestavljavec mejnikov še po smrti prihajati s prestavljenim mejnikom nazaj na usodepolno mesto in da nima na onem svetu nikdar miru. Želi popraviti krivico, pa je že prepozno. To je lepa slika, kako smatra naše ljudstvo meje za nekaj vzvišenega, za nekaj, česar se ne sme nikdo svojevoljno dotakniti, da ne bi občutil groznih posledic.

In res upravičena je ta grozna sodba. Mejniki so na prostem, vsak lahko pride do njih; človek jih ne vidi vsak dan in navadno tudi niso tako postavljani, da bi se ne dali premakniti ali odstraniti. Če le kje, je tukaj lahko mogoče goljufati. Skoro v vsaki vasi — žalibog, da je to večkrat resnica — ljudje na skrivnem govore in si šepetajo, ta sosed hodi rad sam in na skrivnem po gozdovih in časi ga kdo slučajno nehote opazi, kako čepi priklonjen ob robu svojega gozda; vsak ve, da tu nekaj ni v redu, toda reči mu ne upa nihče, ker dokazati pred sodnijo ni tako lahko.

Vsak ve, da so meje precej različne. Živa meja loči tu travnik od vrta. Ona njiva sega do glavne ceste. Naš vrt sega do potoka. Gozd sega tu na eni strani do kolovozne poti, na drugi pa do jarka. Sosed, ki je skregan s svojim sosedom, je naredil ob svojem travniku majhen prekop. Vse te meje ostanejo in zob časa jih ne razruši tako hitro. Pašnik ima naš sosed ograjen z lesenim plotom, ki ga pa mora popravljati skoro vsako leto. Najnavadnejše je pa to, da se ločijo posamezne parcele po mejnikih. Če je meja označena z mejniki, se mora natančneje meja vselej šele sproti poiskati. Kosci pridejo na travnik in veselo zaukajo; gospodar pa gre ob robu travnika, da poišče pravo mejo in potem prekosi med posameznimi mejniki. — Resnica je, da so mejniki za prepire zelo pripraven predmet in da se sosedje zaradi meje večkrat skregajo, če ločijo posamezne parcele mejniki, ne pa druga znamenja. Samo takrat je dobro, če so mejniki zelo gosto nastavljeni in ohranjeni v dobrem stanju in seveda nepremaknjeni. Dober gospodar skrbi za svoje meje in si jih ogleda večkrat, in če niso v redu, jih sporazumno s sosedi popravi. Doraščajočega sina pelje po gozdovih in mu razkaže meje, ker ne ve, kdaj ga čaka smrt. Še po smrti ljudje govore, ta je bil skrben gospodar, njegov naslednik nima nobenih sitnosti in mejnih preprirov, kar se tako rado zgodi, če zadene soseda nepričakovano udarec.

Kar smo dozdaj povedali, to ve vsak, treba je le, da imamo to jasno in zavedno pred očmi. Zdaj pa pogledajmo še, kaj pravi o mejah postava. Naše postave o tem, kako naj se zabranijo mejni prepiri, in kako je postopati, če pride do teh, so precej revne. Najprej pustimo govoriti kriminal, kazenski za-

konik. Kdor odstrani ali prestavi znamenja, ki ločijo posamezne parcele, da bi na ta način škodoval sosedu, je kriv hudodelstva goljufije in ga obsodijo na najmanj šest mesecev ječe. Če pa sodnik razvidi, da je bila pri tem dejanju zraven še posebna hudobija, ga lahko obsodi do pet let ječe. To je precej ostra postava, pa upravičena.

Zdaj pridemo do tega, kako tečejo pravde in podobna kazenska postopanja zaradi mejnih preprirov. Ljudje imajo navadno veliko korajžo do pravi. Posebno še, če je kdo enkrat razžaljen v svojem ponosu, rajši zgubi pravdo, kakor pa da bi se na lepem poravnal in pri tem morebiti žrtvoval kako malenkost. Slišal sem sosedu, ki se je pravdal s svojim sosedom zaradi neke malenkostne zadeve, s sosedom, ki ga je hudo sovražil, da je rekel, četudi vem, da izgubim, vseeno grem tožiti, sosedu pa bom vendarle pripravil tudi dosti sitnosti. To je višek hudobije. Vendar je pa na kmetih hvala Bogu še splošno mnenje, da tisti, ki se rad in veliko pravda, sam ni dosti vreden, in to je v največ slučajih resnica. In to načelo naj tudi še za naprej obvlada: najprej je treba skušati, da se stvar z lepa poravna, četudi se pri tem nekoliko žrtvuje — seveda je treba tu precej samozatajevanja — in šele v skrajnem slučaju naj se obrne na sodnijsko pomoč. Na ta način ostane mir med sosedu in tudi mošnja ne izplahne. To velja predvsem tudi o mejnih preprih.

Mejniki začenjajo v teku časa čisto naravno razpadati ali pa postajajo na drug način vedno bolj nerazločljivi in nerabni. Soseba storita najboljši, če jih sporazumno popravita ali pa na novo postavita. Zdaj še vesta, kje je meja. Kmalu pa je ne bota več natanko poznala. Če se pa ne marata sporazumeti, da bi jih sama popravila, je vsakemu odprta pot k sodnji s prošnjo, da jih ta popravi. En sam svojevoljno nikdar ne sme predstavljati ali premikati. Stroške pri sodnji pa morata plačati oba sorazmerno po dolgotosti mej, četudi je prosil za sodnijsko pomoč samo en sosed. H sodnijski razpravi se povabijo vsi sosedje in pod sodnijskim vplivom se meje prenovi ali pa se postavi več mejnikov, kakor jih je bilo prej in poravna se tudi, če sta bila sosedu navskriž o kaki malenkostni točki.

Je pa že navadno tako, da če sta bila sosedu sprva na jasnem, kako gre meja, da se potem skregata pri popravljanju in da pride tako do nejasnosti in mejnih preprirov. In v takem slučaju sodnik pri prej omenjeni obravnavi, ki ni nobena prava tožba, ne more tako hitro dognati, kaj je prav in zato odloči samo do prihodnje tožbe — do katere pride, če sosedu nista s to odločitvijo zadovoljna, navadno se seveda zboljša pravdanja — kako mora biti, torej samo začasno; pri tem gleda na dosedanje posestno stanje, na to, kako sta dosedaj svet uživala. Sploh ta način postopanja pri nas ni tako znan, pri nas se precej začne s pravdo. Istotako

ukrene sodnik, če so meje v resnici že nerazločljive ali če jih dosedaj še sploh nič ni bilo, torej tudi uredi stanje samo začasno.

O čemur smo dozdej govorili, se ne sme misliti, da je to pravda, tožba. Vloži se samo prošnja na sodnika, ne pa tožba. V prošnji je treba navesti, da sta parceli sosedni in da meje niso v redu. Če so mejniki tako za nič, da se jih kmalu ne bo moglo več razločiti, se prosi, da se jih poravi; v vseh drugih slučajih se prosi, da se določi in varuje dosedanje posestno stanje. Sodnik povabi vse udeležence k sodnijskemu ogledu na lice mesta in potem ukrene po svoji vesti, kakor smo prej povedali. On varuje dosedanje posestno stanje in da to določi, zasliši po svoji previdnosti stranke in priče. Toda nikakor ni vezan na njihove izjave. Kadar se varuje dosedanje posestno stanje, plača stroške samo tisti, ki je prosil za sodnijsko pomoč.

Če kdo ni zadovoljen s to rešitvijo, ali pa če ne mara zgoraj omenjeno sodnijsko pomoč, lahko začne s pravo tožbo, s pravdo. Tožnik zahteva drugačno mejo, pravi, da sega njegov svet dalje, kakor dopusti sosed in ta svet zahteva zase; ali pa zahteva, da sodnik natančno določi mejo in on ne zahteva sploh nič drugega, kakor da se to dožene. Pri tej tožbi, pri kateri ima skoro gotovo vsaka stranka že svojega advokata, sodnik uporabi vsa mogoča sredstva, da pride do resnice in da dá vsakemu to, kar je njegova last. Pred vsem pride tu v poštev zemljiška knjiga in zemljiška mapa; geometer izmeri po teh podatkih svet. Ljudje mislijo, da odgovarja zemljiška mapa in knjiga zmerom stvarnim razmeram, pa to ni mogoče tako do pičice natanko izvesti. Zato se seveda tudi na ta način ne pride zmerom do cilja, ker pridejo v poštev še druge stvari poleg zemljiške knjige. Zato mora postaviti računati z možnostjo, kako se stvar uredi, če se meja na noben način ne more natanko dognati. Če se na noben način ne more dognati, kako daleč sega last enega in kako daleč last drugega sosedu, in če o tem ni dvoma, kako daleč sta dosedaj sosedu svet mirno uživala, tedaj določi sodnik, da je dosedanje mirno posestno stanje pravno in se to vpiše v zemljiško knjigo. Če pa sodnik tudi o tem ni na jasnem, kako je bilo dosedanje posestno stanje in je o tem kreg, tedaj dožene, kako daleč je kdo do sedaj svet nemoteno užival; v sredi pa potem ostane kos sveta, o katerem se sosedu prepirata in sodnik razdeli ta svet tako, da dobi izmed sosedov delež po razmerju velikosti parcel. S to odločitvijo stranki navadno ne bota zadovoljni; toda to je le naskrajnejši slučaj in sodnijskim potom je narejen enkrat za vselej konec prepiru.

Tisočak.

T. Z.

»Da bi ga cvilil!« se je zavzel neko jutro stari Žirovc ob svojem podrtim plotu.

Puhnil je dva dima v sveže jutro kakor lovec, ki v razburjenosti ustrelil na slepo srečo, ko mu zajec nenadoma preskoči pot. Tobakov duh se je pomešal z vonjem cvetočega sadnega drevja. Žirovc je pa pogledoval zdaj na svoj novi plot iz padržkovih polen, zaplete, nih z jesenovim protjem, zdaj preko plota proti Režišnikovemu domu, ki se je skrival med drevjem, kakor bi se prihuljeno veselil Žirovcove jeze.

»Komaj sem ga napravil, ga je že podrl. Komaj je čakal, da sem ga napravil, — ti škodljivost salabolska! Komaj je dočakal, da ga je mogel podreti. Pa nov plot! Zaletel se je in skočil nanj.«

Žirovc je vzdignil nagnjeni plot, toda plot je zopet omahnil kakor telo brez kosti, ker so bili trije koli pri povdi odlomljeni. Žirovcove oči so pa sledile sveži sledi, ki se je poznala na rosnih travah od Režišnika sem do plota in od plota nazaj k Režišniku.

»Kdo bi sodil tej stari kosti toliko moči,« je pomišljeval in godel stari Žirovc. Polagoma je začel dogodek presojati s hladnokrvnostjo izkušenega človeka, ki ve, kako trden je nov plot.

»Še mladega fanta bi vprašal, na katero stran naj se nagne, ako bi se prav za gotovo ne vrgel nanj. Pa bi fanta tudi nekaj moralo biti v hlačah.«

Žirovc je pri tej misli pogledal sina Jaka, ki je pred hlevom zaropotal s škafom. Pri tem je opazil od svoje hiše sem enako temno sled na zeleni travi, na kateri se je lesketala v prvih solnčnih žarkih srebrna rosa. Toliko da ni Žirovc vzel iz ust čebule, kar je delal le v važnih trenutkih spoznanja, ko se je spomnil, da je bil sam naredil to gaz, ko je šel h plotu. Zato je povsili dvignjeno roko, puhnil dim v solnčno jutro in odšel po sledi proti hlevu, kjer je Jaka nasipal rezanico v škafe.

»Jaka, Režišnik nam je podrl plot.«

»O!« je odgovoril Jaka in metal cela perišča otrobov na škafe. »Kje pa?«

»Kje?!« je Žirovc zagodel nejevoljno, da se njegov sin tako malo briga za domače plotove. »Tam-le! — Ti bi bil moral slišati, ko so koli zahrustali, ker si spal na svislih.«

Žirovc se je razkoračil na dvorišču, prekrizal roke na prsih, puhal dim, pa gledal svojega sina, ki je v zadregi brskal po rezanici, ne da bi se ganil z mesta.

»Poglej, tam-le je podrt. Trije koli so zlomljeni.«

In stari je s pipico v roki pokazal v oni smeri.

Jaka je napravil šepaje par korakov, kar se je čudno podalo njegovi močni postavi. Tam na meji je stal polomljeni plot, nagnjeni koli so kazali ravno nanj. Pri Režišniku je tedaj ne-

kdo odprl okno in za bujnim nageljnomo se je oglasil deklji glas:

»Poglej no, Micka, koliko popkov ima že!«

»Franca, kdo je pa utrgal onega, ki se je bil včeraj že razcvetel?«

Jaka je pogledal čez plot. Solnčni žarki so se motali okoli vejevja, vse belo cvetja, kakor da je bil roj metuljev posedel po drevju. Pri oknu je stalo dvoje deklet, Micka in Francka.

»Te-te, kaj ti pa je, saj si ves zvezan pod noge,« se je začudil stari Žirovc, ko je zapazil, da njegov edini sin šepa.

»Ne bo hudega,« je odgovoril Jaka. »Nekoliko hitreje sem stopil v svisel, pa mi je na klinu izpodletelo, da sem nogo zvil.«

»Drugič jo pa zlomi, ako hočeš!« ga je potolažil oče in odšel v vežo. Jaka je pa polomljeni plot počastil s krepko kletvijo, nato je pa vzel izza srajce rdeč nageljček in ga poduhal, kojega duh mu je očividno bolj ugajal nego očetovo sočutje.

* * *

Žirovc in Režišnik sta se napeto držala, rekla ne bev ne mev, a čutila sta dobro, da je nekaj prišlo vmes. Ta molk je trpel tako dolgo, da je zrasla solata, ki jo je bila Žirovka vsejala v zelniku na krajno leho in zavarovala z gostimi jelkovimi vejami.

Ker je bilo mokro leto, je solata nenavadno hitro zrasla. V nedeljo popoldne jo je Žirovka naruvala celo cajno in jo trebila za večerjo. Ta opravke se ji je zdel posebno siten; ako le ni pogledala peresca za perescem, se je gotovo potajil med zelenjavo polž, ki je šele v skledi zopet pokazal roge. Žirovka se je tega sitnega opravlila lotila vedno ob belem dnevu, oborožena z očali in samo zato, da pokaže možu svojo naklonjenost.

Solata je bila namreč Žirovcova slabost, bolje rečeno dobrot. Z enim perescem bi ga bil lahko potegnili v nebesa ali pekel, samo z domačim, sadjevim jesihom bi moralo biti okisano.

Zato se Žirovka ni malo zavzela, ko je oče vzel pipo iz ust, pljunil po tleh, pa se oglasil za mizo, na kateri so se preletavale muhe:

»Čemu se pa ukvarjaš s tem?«

»I moj živ dan, kako čudno izpregovoriš! Mar bi mi pomagal trebiti, da bo prej večerja.«

»Za večerjo je že ne bo!« je mož malomarno odgovoril, ne da bi trenil z očesom.

»Seveda, ko bi jo ti pripravljali. Dedci ste kakor otroci; od lakote bi pomrli, da ni na svetu ženā.«

Žirovc ni odgovarjal na ta napad; pač pa je odprl v steni omarico, vzel iz nje črno steklenico, jo držal ženi proti luči in pripomnil, ko ga je vprašajoče pogledala:

»Jesiha ni več.«

»Križ božji, kaj bo pa zdaj!« se je pošalila Žirovka in zmajala z glavo. »Kaj pa, ko bi ti napravil nekaj stopinj

in šel ponj k Režišniku, kjer smo ga tudi zdaj dobivali?«

»Hm, nerodno je kar tako in danes je ravno nedelja.«

Žirovc je postavil steklenico na mizo, da so muhe završale proti stropu, sam je pa zopet sedel na klop.

»Kako tako? Vsega ne moremo imeti pri hiši; mi imamo vole, Režišnik ima pa stiskalnice in jesih. Pri nas se ne utegnemo ukvarjati s tem, ko smo samo trije pri domu, za Miha je pa druga, ko ima le kajžo. Tako nam on daje jesih, mi mu pa v zameno orjemo. — Le kar stopi po jesih! Kaj tisto, če je ravno nedelja; saj je pri nas vole tudi zmiraž dobil, kadar je prišel.«

Žirovka je natrebila že zvrhano skledo solate, ko je gospodar po dolgem notranjem boju vendar-le vstal in vzel s seboj črno steklenico.

Toda komaj je stopil čez vežni prag, mu je postalo žal, da se ponižuje h Režišniku, s katerim se pisano gledata zaradi plota. Pa kar je bilo, to je bilo. Če je rekel ena, mora reči tudi dve. Žirovca je bilo sram priti domov brez jesiha. Zato je v velikem kolobarju zastavil pot proti Režišniku. Spotoma je premišljeval, kako so ljudje med seboj odvisni in koliko sitnosti bi bilo prihranjenih na svetu, ako bi ne bilo te odvisnosti.

On, kmet, ima vole, jesiha pa ne, kajzar ima pa jesih, a volov zopet ne. Režišnik ima dve hčeri, eno bo moral nekam zapreti; Žirovc ima samo Jaka, ki bo zopet moral kaj poiskati.

Pri tej misli se je dalje pomudil.

»Hm, dekle bi še bilo, ne bi oporekal, toda pritikline bo malo. Borih tristo; več se bo Miha že branil dati, ko je že zdaj zadolžen. Ta naduha ga je pa zdelala, za nobeno delo ni več. — Tristo, — kaj bo to! Ko bi bil vsaj tisočak, da bi vendar že odrajtal Plešca. Dolg je kmetov mol. — No, pa saj je Jaka pameten fant, vsak lim ga ne obdrži.«

Vkljub Jakovi pameti je stari Žirovc zaželel, da bi zrastle okoli Režišnika gosta živa meja, deset sežnjev visoka, da bi se noben pogled ne preril skozi, posebno ko je pomislil, kako hud mol za njegovo kmetijo je tisočak dolga, ki bi ga bil vsakemu drugemu bolj privoščil kakor samemu sebi.

* * *

V take nesebične želje zatopljen je prišel k Režišniku, bolj iz navade kot z namenom.

Režišnik, mož male postave, je stopil na velike duri s klepanjem in koso. Stol je postavil na tla, koso naslonil k zidu, potem je pa počakal, da je prišla sapa za njim.

Žirovc je bil vesel ugodne prilike, da ima o čem govoriti, zato je takoj nagovoril:

»Kaj že kleplješ, Miha? Saj seno še ni zrelo.«

»Zrelo ali nezrelo, pokositi moram, da mi vsega ne zacoklja.«

»Kaj bodeš pa preoral, da bi ti zacokljali travo?«

Režišnika je napadel kašelj, da je moral sesti na tvalo. Ko se je oddahnil, je segel z roko v goste lase, ki so začenjali siveti, potem pa odgovoril, kakor da je vprašanje preslišal:

»Jaka po jesih si prišel, kaj? Letos je kisel kot vrisk. — Na, Francka stopi ponj, pa pipo obriši, da ne bodeš mušic natočila.«

Francka, ki je bila ravnokar stopila v vežo, je položila zravnano nedeljsko obleko na stol. Dve bujni, črni kiti sta ji pri tem zdrsnili preko ramen. Vrgla jih je hitro nazaj, da so rokavci zdrknili čez komolec, vzela črno steklenico in odšla v klet.

Ne da bi ga pogledal, je Režišnik dejal Žirovcu:

»Jaka, ni lepo, da se norca delaš iz mene.«

»Kdo se dela norca?« se je začudil Žirovc. »Kvečjemu, ako si se ti hotel z mojim plotom!«

»Kaj pa praviš, če bodem preoral? — Ne delaj se nevednega! — Da ti povem, jaz sem bil sprva na fanta zares hud, pa tudi staremu bi bil prisodil drugo pamet. Ako ima fant že to bolezen, da se mora plaziti okoli oglov, — sem si mislil, — naj mu jih pa stari doma nekaj prizida, da se mu ne bode treba plaziti okoli tujih. Saj veš, on bo kmet, ona niti bajtarica ne. Ali je to komu podobno? — Pa če je njegovemu staremu prav, mora biti tudi meni. Ena potuha več izda, kakor če bi polomil tri plotove. Ali ti je pravil, kako sva jo cvrla čez vrt? Pri plotu je menda pobral dvojačo, ker je drugi dan opo- našal konjederčevega konja.«

Z Režišnikovega čela je skrb polagoma izginjala, ker je Žirovc vsaki njegovi besedi prav dajal.

Žirovcu sta se pa zdela oni fant in oče, ki je dajal fantu potuho, res prava telebana, da silita v to beračijo, dokler ni vzel iz ust pipice in z dimom vred puhnil iz ust besed:

»Pa ne, da bi bil naš Jaka?«

»I kdo pa! Sem mislil, da si prej vedel kot jaz. Ali nimaš oči, da nisi videl steze, ki mi jo je napravil čez vrt. Vso travo mi bo zacokljaj.«

Francka je prinesla jesih. Tako majhna in slabotna se je zdela njemu očetu, ko je bosa stala pred Žirovcem in mu boječe pogledala v oči — kajzarjeva hči s tristo goldinarji dote.

»Nepridiprav!« je mislil samprisebi stari Žirovc, ko je bil vzel jesih in želel vsem skupaj lahko noč. »Ravno tje mi je ušel, kamor sem mu zagradil. Pogledati pa moram, ali hodi po dveh ali lazi po štirih, kadar ga ne vidim.«

Zavil je na vrt h plotu. Med visoko travo je še prav lahko razločil ozko stezo preko vrta, skozi plot in naprej pod Režišnikovo okno, dasi je nad gozdom že trepetala večernica. V plotu so trije koli manjkali tako, da je bil prehod za enega človeka dovolj širok.

»Kako dolgo že neki zahaja tje?« je premišljeval Žirovc. Spomnil se je na sveže jutro, na sled v rosnjavi, na

nagnjeni plot in štel tedne od tistega jutra dalje.

Računanje ga je tako zmotilo, da ni slišal, ko je Jaka zaropotal pred hlevom s škafo. To je bila Jakova sreča, sicer bi bila z očetom še vse drugače zaropotala, kot pa sta, ko je stari Zirovc pri večerji s solato pregriznil tudi malega polža in tako dobil povod, da je vzrožil.

Društveni vestnik

DOPISI.

Iz Motnika. Precej časa je že preteklo, odkar ste zadnjič čitali v »Domoljubu« o našem trgu. V kotu smo, pa nočemo vsega obešati na veliki zvon. Tiho delo je veliko vredno. In delali smo! Letošnje leto smo priredili že dve igri: »Krčmar pri zvitem rogu« in »Kmet fotograf«. Obe igri sta se obnesli v vsakem oziru povoljno. A najbolj so nas pa očarali pevci, z res izvrstnim petjem, da si ne more človek misliti, kako je mogoče, da v tako kratkem času, pa se mladina tako izobrazi. Zato vsa čast gosp. župniku, da se je potrudil in tudi sam veliko žrtvoval, da se je pri nas ustanovil pevski zbor. Tudi predavanje smo imeli že večkrat letos. Predava nam gosp. župnik o Italiji in drugih znamenitih južnih mestih in obenem si tudi lahko ogledam poljudne slike. Predavanje je v cerkveni hiši, ki je vedno ob tej priliki nabito polna. — Knjižnica izobraževalnega društva je odprta vsako nedeljo popoldne. Ob tej priliki si lahko nabavi vsakdo lepega in krščanskega beriva. Saj beremo dosti; pa tudi lepo je gledati vsakega, ko koraka proti domu s knjigo v roki.

Iz Žužemberka. Mladenci in dekleta v našem izobraž. društvu razvijajo neumorno delavnost za dramatično umetnost. Komaj vprizorijo eno predstavo, se že pripravljajo za drugo. Saj se pa tudi velja za to potruditi. Kajti imamo prvič dobro izvežbane igralce in igralke, drugič pa prav pripravo dvorano in s kulisami lepo opremljen oder. Na cvetno nedeljo po popoldanski službi božji je torej naše izobraževalno društvo ljudstvu preskrbelo lepo, ravno za ta čas primerno zabavo. Fantje so igrali igro v petih dejanjih »Izgubljeni sin«, ki je zasnovana na podlagi znane svetopisemske zgodbe. Potem je sledila deklamacija S. Gregorčičeve »Oljki«, za tem pa so nastopile dekleta z lepo igro peterodejanko »Vestalka«, ki predstavlja ginljive prizore iz krščanskih dogodkov v poganskem Rimu za časa cesarja Nerona. Občinstvo, med katerimi je bilo čisto zastopane mnogo izobraženstva tako iz domačega trga kakor tudi iz sosednjih župnij, je kljub slabim potom z veseljem prihitelo k prireditvi, ker je

vedelo iz izkušnje, da bo imelo tudi to pot lep umetniški užitek. In to upanje jih ni varalo. Vrlji fantje in dekleta so želi lepe sadove za svoj trud in požrtvovalnost, s katero so se pripravljali za to prireditev. Le kvišku naprej k vedno novim uspehom!

Šmartno pri Litiji. Mnogo »Društvenih Domov« se je sezidalo po Slovenskem v pretečenem letu ter na dolgo in široko opisovalo prednosti posameznih. Med pridne in razumne gradivce »Domov« se smemo prištevati tudi šmartenski farani. Kajti dozidali smo si »Dom«, o katerem smemo trditi, da mu težko dobiš para po kranjski deželi. Toda oglejmo si ga natančneje. Dvorana je 21 m dolga, 8 m široka, 6-50 m visoka. Tlak je parketiran, galerija 3 m visoka, 4 m globoka in ima tri vzvišene vrste sedežev ter stojišče za 70 mož. V dvorano dospeš skozi pet vrat, izmed katerih se razun enih vse na vun odpirajo. Posebno krasen pa je naš oder, ki je 1 meter nad tlakom vzdignjen, 5 metrov globok, 8 metrov širok (odprtina 5 m) in 5-50 m visok (odprtina 4 m). Pod odrom je 2 metra globočine, kjer se nahajajo tri pogrezala, izdelana po vzorcu deželne gladišča. Pod oder se pride lahko iz dvorane skozi troje vrat, raz oder skozi ene in ene iz garderobne sobe. Zgornji mehanizem (pod stropom) je izdelan po vzorcu mekinjskega odra. Na odru sta 3-20 m visoko obstranska hodnika. Na desnem se nahajata aparata za dež in veter. Pod streho na stropu pa je pritrjen velikanski aparat za grom, ki mogočno in čisto naravno pretresa celo dvorano. Tudi aparat za strela se izpeljemo tekom te zime izpod strehe pod oder. Slikarija je tudi lepa in perspektivno izvršena. Prospekte (6) je izvršila Hamannova tvrdka v Düsseldorfu, sofite in obstranske kulise je kaj okusno naslikal g. Božič iz Ljubljane. Dosedaj razpolagamo z 9 izpremenimi. Sobne kulise (3-30 m visoke) se zlagajo na poljubni način po vrhnem sistemu. Tudi ospredje odra, ki sta ga naslikala učitelja Tomšič in Poljanec, je okusno in mogočno. Dva velika stebra nosita trikotno romansko mramornato pročelje, v katerem je naslikan velikanski orel, ki ščiti z razprostrtimi peroti naše načelo: »Veri in vеди«. — Zastor je težka tribarvna draperija z znakom S. K. S. Z. v sredi. — Dom je sezidan v romanskem slogu in izgleda na zunaj kakor mogočna trdnjava katoliške misli. — Je v resnici dika šmartenski vasi in v ponos našemu zavednemu kmečkemu ljudstvu. Kdor z galerije ali z odra pogleda po dvorani, zdi se mu, da je v kakem velikem gledališču, oziroma prostorni mestni sobani. Kak vtis bo šele napravila na gledavca, ko bo tekom leta docela poslikana in dovršena. Tak je torej naš dom. Naše kmečko ljudstvo prav veselo in številno zahaja vanj. In kako bi se tudi ne radovalo te stavbe, ki jo je samo sezidalo z obilnimi darovi v denarju in lesu, vožnji in z delom. Lepo je bilo videti naše krepke mlade-

niče in dekleta, da, celo sive starčke, ko so prepevaje slovenske pesmi kopali pesek, dovažali les, odkopavali hrib in pripravljali betonsko zmes itd. In kako bi tudi ne delali pridno, saj so vedeli, da si gradijo svetišče znanosti, poštene zabave in krščanske vzgoje. Toda čitatelj, nikar ne misli, da je naše društvo omejeno samo na to dvorano. Imamo še eno manjšo, 13 metrov dolgo, 5 metrov široko in 3 metre visoko dvorano, ki jo uporabljata pevski in ženski odsek ter se oddaja za manjše shode in prireditve. Poleg tega imamo še dva prostrani sobi za možko in žensko čitalnico, eno 6 metrov dolgo in 3 metre široko telovadsko garderobno sobo. Knjižnica pa se nahaja v posojilnični sobi in posluje skozi lepo ograjo. Kajpak da se vsi ti prostori nahajajo spodaj in zgoraj v posojilnični hiši, katere tikoma stoji opisani društveni dom. Dvorišče med posojilnico in domom je prostorno in prehaja v plansčast grič, na katerem se nahaja raven sadni vrt (cerkvena last), društvu za poletno uporabo prepuščen. Kakor se iz tega razvidi, imamo mnogo društvenih prostorov, tako da je ženski oddelek v I. nadstropju, možki spodaj in da vsak odsek društva lahko nemoteno razvija svoje moči. Imamo po pravici domače ognjišče za izobrazbo, zabavo in vzgojo. Zato se je bomo tudi z vso ljubeznijo in požrtvovalnostjo oklenili. Tistim pa, ki dvomijo o lepoti in praktičnosti našega društvenega raja, pa kličemo: Pridite in oglejte si ga osebno! Dobro došli!

Šmartno pri Litiji. Društveno gibanje se pri nas vedno bolj živahno razvija. To smo lahko uvideli na občnem zboru našega K. s. izobraževalnega društva, ki se je vršil 12. pretečenega meseca ob navzočnosti 230 članov, in v njem delujejo že sledeči odseki: Telovadni Orel, ženski, dekliski, tamburaški, gledališki »Ljudski oder« ter pevski in izselniški odsek. Bogata društvena knjižnica in dvojna (moška in ženska) čitalnica pa nudite članom obilo čtiva. Toda čujmo posamna poročila, ki so se vršila na občnem zboru. Blagajnik nas presenetil z 600 K prebitka, tajnik pa omenja, da je imelo društvo 7 izletov, 7 predavanj, 6 iger, 3 poučne tečaje, bilo zastopano na občnem zboru S. K. S. Z. ter priredilo lepo slavnost v čast sv. Cirilu in Metodu in bilo glavni činitelj pri ustanovitvi podružnice Slovenske Straže. Poleg tega je društvo dajalo brezplačno na razpolago svoje prostore Kmečki zvezi, dekliski in fantovski Marijini družbi, deželnemu odboru za kmetijski tečaj, občini itd. ter na tak način posredno pospeševalo politično, gospodarsko in versko naobrazbo faranov. Posebno zanimivo je bilo poročilo knjižničarja M. Perme. Knjižnica šteje 1400 izvodov, med katerimi je največ zabavnih in gospodarsko poučnih. Poslovala je ob nedeljah in praznikih dopoldne in popoldne za člane in ob četrtnih popoldne za otroke društvenikov. V pretečenem letu je obiskalo knjižnico 220 možkih.

Pijte samo

„Tolstovršsko“ slafino“

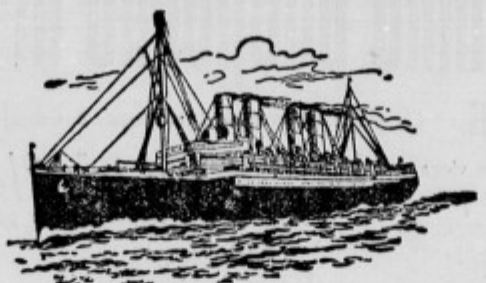
ki je edina slovenska ter najboljša
zdravilna in namizna kislavoda.
Naroča se: Tolsti vrh, p. Guštanj, Koroško.

514 ženskih in 90 otrok ter se je prebralo do 900 knjig, največ zabavne vsebine (780) in strokovno poučnih spisov. Iz poročila čitalničarjevega smo zvedeli, da društvo razpolaga z 15 različnimi časniki, spisi in listi v vsaki (moški in ženski) čitalnici posebej. Poročilo načelnika Orlov nam pove, da šteje odsek 74 bratov, 42 krojev, 8 trobentačev, da ima redno tedenske poučne fantovske večere, trikrat na teden telovadbo, katere se je udeležilo v minulem letu nad 2200 bratov. Imel je 2 predavanja, 5 javnih nastopov, enkrat skupno sveto obhajilo in vabil fante v govorništvo. Tajnica ženskega odseka A. Jamar pa nam je povedala, da šteje odsek 90 članic ter je imel 3 predavanja o ženskem vprašanju in da misli v kratkem vpeljati gospodinjski tečaj in šivalni kurz za svoje članice.

Gledališki odsek »Ljudski oder« ima do 60 članov, ob četrtkih dramatične večere in namerava še pred Veliko nočjo prirediti tridnevno dramatično šolo. — O gojenju petja v društvu poroča gosp. Ivan Rus. Dekliški zbor šteje nad 30 pevk, mešani nad 25 in naraščaj do 15 deklic in fantkov. Sej društvenega odbora in odsekovih odborov je bilo do 45, kar kaže, kako pridno si odborniki prizadevajo za vsestransko delovanje društva. Društvena kronika se pridno vodi. Društveni premočni inventar izkazuje 4000 kron vrednosti, nepremični do 16.000, kar je najboljši dokaz za trdno podlago za bodoči procvit društva. — Po običnem zboru se je društveno življenje še bolj oživilo. Ni ga dneva v tednu, da ne bi imel kak odsek svoj večer v društvu. Posebno živahno pa je ob nedeljah dopoldne in popoldne. Člani zavzamejo vse društvene prostore; se telovadi, čita, poje in knjižnica posluje. V veliki ali mali dvorani pa je skoro vsako nedeljo in praznik kaka prireditev: predstava ali shod. Organizacije v naši fari pa se bodo zlasti oživele z takozvanimi organizacijskimi sejami vseh odbornikov naših katoliških društev, ki se vrše vsak prvi ponedeljek v mesecu zvečer pod vodstvom č. g. dekana. Le-te bodo sčasoma združile vso župnijo v enoto in vzbudile v faranih močno katoliško zavest in strah in grozo našim pustnim liberalnim »šemam«. — Le tako naprej z združenimi močmi v bratski ljubezni in vzajemnosti.

Ne stane prav nič!

Zastonj razpošiljam povsod vzorce suknenege blaga, blaga za obleke, blaga za bluze, perlinnega blaga, modnega barhanta, platnenega blaga, oksforda, blaga za portulke, kakor vseh vrst blaga za domačo uporabo, v čimer si pri veliki izbiri in nizkih cenah tudi doma svoj nakup lahko dosežete po zelo ugodnih prednostih.
KARL WORSCHKE, Maribor ob Bravi
Herrengasse 10. 1437

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko

je s cesarskimi brzoparniki
„Kronprinzessin Cäcilie“
„Kaiser Wilhelm II.“ — „Kronprinz Wilhelm“
460 „Kaiser Wilhelm der Grosse“.
Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur
EDVARD TAVCAR, Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 35, nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

Imate li

keďaj tako ugodno priliko? Kje še, kot pri meni, dobite 40 metr. sortiranih ostančkov med istimi:
Delen zelo modernih vzorcev za damske obleke in bluze. Ang. čifir okrasni vzorci za srajce, bluze itd. Kanafas živalne barve za postelne prevlečke. Oksford za moške srajce za vsakdanjo uporabo, zelo močan. Platno belo izborno kakovost. Pepita bl. go za obleke in bluze. Modrikasti blago za kuhinjske predpasnike in obleke za doma; za samo

17.-K?

Vsi ostančki popolnoma brez napake in z jamčeno pristno barvni. Dolgost ostančkov 3-10 metrov. Nikak nizko. Naročite takoli. Dalje 40 metr. finega platna za živo in posteljno perilo za K 19-50. Rjube brez šiva, z jamčeno platno, nedosežna dobra kakovost 150 cm široke, 220 cm dolge, komad K 2-65. Najmanj se odda 6 kosov. Razpošilja se po povzetju!

Thalnica Julij Kantor, Baby pri Nachodu (Česko).

Serravallo^{vo} železnato Kina-Vino

Higienična razstava na Dunaju 1906:
Državno odlikovanje in častni diplom k zlati kolajni.
Povzroča slast do jedi, okrepa živce, zboljša kri in je rekonvalescentom in malokrvnim zelo priporočeno od zdravniških avtoritet.

Izborni okus.

Večkrat odlikovano.

Nad 7000 zdravniških spričeval.

J. SERRAVALLO, c. in k. dyarni dobavitelj
TRST-Barkovje.

Proda se posestvo na Dolenjskem obsegajoče hišno poslopje, njive, travnik, gozde, vse skupaj meri 18 oralov. Stalna cena K 9200. Več pove oskrbnik **Jožef Hočevar**, Sv. Križ 1 p. Mekronog. 1415

Redilni prašek za živino za govedo, konje in prašiče.

Kmetovalci! Pazite pri nakupu natančno na zavijanje, ki je postavno zavarovano in na pristnost znamke. Varujte se prav posebno pred redilnim praškom, ki se ponuja na deželi po zelo visokih cenah od okoli idočih krošnjarjev in agentov. Ore se navadno za manjvredno, pogostočas močje niti za neškodljivo reč; že veliko kmetov je bilo na ta način ogoljufanih.

Važni migljaji za kmetovalce.

Ako se doda k živežu **Richterjev redilni prašek za živino**, se živini poveča veselje do žrtja, pospeši se dobra prebava in pravilno odvajanje. **Richterjevi redilni praški za živino** so se izkazali že več vrst let kot izborno sredstvo za pitanje in za rejo živine; ti so najboljše sredstvo proti boleznim v kosteh domače živine in služijo posebno za rast in okrepitev okostja. Noben kmetovalec ne bi smel opustiti uporabo **Richterjevega redilnega praška za živino**. Ti praški niso nobeno tajno sredstvo, tudi nikako zdravilo. Ti so na podlagi natančnih poskusov praktičnih kmetovalcev iz najbolj učinkujočih sestavin aromat. rastlin in iz soli napravljeno dietetično domače sredstvo in prosti strupenih snovi. Kot taki se smejo povsod prosto prodajati in se dobe povsod v večjih in boljših prodajalnah. V slučajih boleznih domače živine svetujemo kmetovalcem, da ne pozabijo poklicati živinozdravnika.

C. RICHTER-jeva lekarna „pri orlu“ v Welsu, Gorenje Avstrijsko.

Ustanovljena pred letom 1700.

Manjkati ne bi smel v nobenem kmetijstvu zdravniški povodec pri telenju.

Olajša pri težkih porodih in napačni legi. Že več let pri tisočih posestnikih v uporabi. Mnogoštevilna hvalna priznanja. Kompletna garnitura K 3—. Gosp. prof. dr. Karl Keller na porod. kliniki c. kr. živinozdravniške visoke šole na Dunaju piše: Povodec pri telenju je bil na porod. kliniki z največjo zadovoljnostjo uporabljen in se uporaba istega najbolj priporoča.

Izredno praktični pripomoček za živali, ki se preobžejo ali ki trpe na napenjanju, je **požiralnik**.

Tudi pri ščipanju konj kakor je dokazano je velike koristi. — Velik požiralnik (za govedo) K 6—, majhen požiralnik (za teleta, ovce) K 3—.

Velški redilni praški za živino se dobe: Jos. Deisinger, Škofjaloka; Ivan Kranjc, Borovnica; F. Dölenz, Kranj; Fr. Mlakar, Lence; Brata Kebe, Novomesto; Rudolf Brundula, Guštanj; Rud. Čebulj, Prevalje; R. D. Taurer, Dobriavos; Lebinger & Bergmann, Litija. 1182 3

Daje po **$4\frac{3}{4}\%$** **Vzajemno podporno društvo v Ljubljani**

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoludne in jih obrestuje - **po $4\frac{3}{4}\%$** brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vloženih 100 K čistih 4 K 75 v na leto. Rentni davek plačuje društvo samo. Daje tudi svojim članom **predujme** na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesecih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjice.

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik.

Avstrijska družba z omej. jamstvom za Benz-motorje, Dunaj X., Mannhartgasse 4.

Lüksautomobili

DINAMI

BENZ

- DIESEL -
- SESALNI PLINO -
- BENZOL -
- NASUROVO OLJE -
- BENZIN -
- ELEKTRO -

MOTORJIKompletne
Električne centrale

856

Glavno zastopstvo za Kranjsko: Zaved za tehnične in elektrotehnične naprave, Ljubljana, Dunajska cesta. Istotam so motorji na ogled.

Tovorni in spedijski vozovi

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet do 31. decembra 1910
čez 87 milijonov kron.

Lastna glavnica K 608.996.84

Stanje vlog dne 31. decembra 1910
čez 21 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

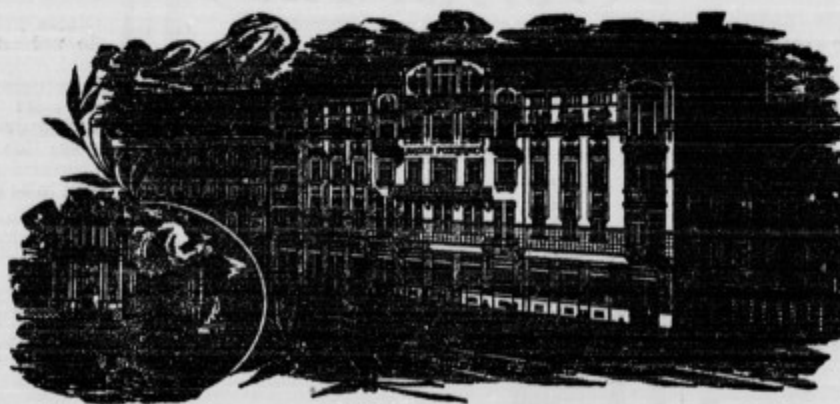
6

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 6, prtljčje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkev

sprejema **hranilne vloge** vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

 $4\frac{1}{2}\%$

brez kaknega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih vloženih **100 kron čistih 4-50 kron na leto.**

Za nalaganje po pošti so poštno - hran. položnice na razpolaganje. Sprejema tudi vloge od svojih zadrugi-kov na tekoči račun ter daje istim posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni kredit (proti poroštvu) in zastavi vredn. papirjev. Menjice se najkulant eskompirajo.

Dr. Ivan Šusteršič, predsed. **Josip Šiška**, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: **Anton Belec**, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L. **Fran Povše**, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. **Anton Kobl**, deželni poslanec, posestnik in trgovec, Breg p. B. **Karol Kauschegg**, veleposesnik v Ljubljani. **Matija Kolar**, stolni dekan v Ljubljani. **Ivan Kregar**, podpredsednik, trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. **Fran Leskovic**, hišni posestnik in blagajnik »Ljudske posojilnice«. **Ivan Pollak ml.**, tovarnar. **Karol Pollak**, tovarnar in posestnik v Ljubljani. **Gregor Šilbar**, župnik na Rudniku.